

Tjänsteutlåtande

Katja Heljasvaara

Till: Vård- och
omsorgsnämnden

Datum: 2024-03-07

Diarienummer: VON 2023/0117

Svar på remiss motion nr 13/2023 - "Hur ser det ut inom LSS i Österåker?" - återremitterat från Vård- och omsorgsnämnden 2024-02-20 § 2:11

Sammanfattning

I motion nr 13/2023 väckt av Socialdemokraterna i Kommunfullmäktige den 18 september 2023 framkommer att andelen avslag på ansökningar enligt Lagen om särskilt stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) ska utredas och redogöra vad den eventuella ökningen på avslag beror på. I motionen hänvisas till Socialstyrelsens rapport *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning, lägesrapport 2023*. Vård- och omsorgsnämnden beslutade den 20 februari 2024, § 2:1, att motionen skulle återremitteras till socialförvaltningen för att tydliggöra anledningar till variation i andel avslag.

Beslutsförslag

Vård- och omsorgsnämnden föreslår Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslå Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

Motionen anses vara besvarad med hänvisning till förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2024-03-04, innebärande att andelen avslag gällande LSS-insatser minskade under 2021–2022 för att återgå till samma nivå som under 2019–2020 i Österåkers kommun.

Ärendet

Socialstyrelsens rapport 2023

Socialstyrelsen har i sin lägesrapport år 2023, *Insatser och stöd för personer med funktionsnedsättning* analyserat personer med funktionsnedsättning tillgång till insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS samt enligt socialtjänstlagen (2001:453). Rapporten visar att antalet insatser som beviljas till dessa personer tidigare har ökat bland kommuner i Sverige.

De analyser som Socialstyrelsen har gjort under 2023 visar att den trenden är bruten. Andelen beviljanden av ansökningar varierar mellan insatser och mellan kommuner. Anledningar som Socialstyrelsen kopplar till avslag är ansökningar som avslås då den sökande inte bedöms ingå i en personkrets som har rätt att söka om insatser enligt LSS, att behovet av den sökta insatsen tillgodoses på annat sätt.

Socialstyrelsens lägesrapport analyserar vad ökningen av vissa insatser inom LSS beror på och anger troliga orsaker. Ökning av daglig verksamhet och bostad med särskild service för vuxna antas bero på bostadsmarknaden och minskat stöd på arbetsmarknaden. Minskning av beslut på korttidsvistelse och ledsagning antas bero på vägledande avgöranden i Högsta förvaltningsdomstolen, rekryteringssvårigheter och svårigheter att matcha individuella behov med befintligt utbud. Gällande personlig assistans visar rapporten att antalet personer med personlig assistans minskar samtidigt som antal timmar per beslut ökar. Ekonomiskt läge i kommuner, kommunala riktlinjer och tillgången till insatser anges av Socialstyrelsen som troliga orsaker till att vissa insatser har beviljats i mindre omfattning.

Förutsättningar för ett beviljande enligt LSS

För att nämnden ska kunna bevilja insatser enligt LSS ska följande kriterier vara uppfyllda:

- Den enskilde ska vara behörig sökande och ingå i personkretsen enligt 1–3 LSS
- Den enskilde ska ha behov av insatsen för att tillförsäkras goda levnadsvillkor
- Behovet hos den enskilde tillgodoses inte på annat sätt
- I förarbeten för LSS framkommer också vilka rekvisit som ska uppfyllas för varje insats enligt 9 §
- Ett beslut om avslag gällande ansökan om en LSS-insats ska motiveras.

Andelen avslag LSS-insatser i Österåkers kommun

I samband med att ärendet har hanterats på nytt har beräkning av antal avslag och bifall kontrollerats. I beräkningen har felräkning av procent upptäckts, vilket har korrigerats i denna skrivelse.

Antal avslag gällande LSS-insatser har under åren 2019–2023 varierat marginellt i Österåkers kommun. Avslagen som registreras i verksamhetssystemet kan även innefatta delavslag. Ett delavslag innebär att ansökan bifallits delvis. Beslut som ingår i statistiken i verksamhetssystemet omfattar även nyprövningar av tidigare beslut. Avslag som överklagas leder till en dom i domstolen. I de flesta fallen följer domen kommunens beslut. Ansökningar gällande insatser enligt LSS har ökat utom år 2022 då ansökningarna minskade avseende barn och ungdomar 0–21 år. De är insatserna bostad med särskild service för vuxna och personlig assistans som har störst andel avslag. För att ha rätt till dessa insatser behöver den enskilde

ha omfattade behov av stöd och uppfylla flera rekvisit inom lagen. Uppfyller den enskildes behov inte dessa kan ansökan avslås.

Vid genomgången av statistik på beslut om LSS insatser under 2019–2023 framkommer att andelen avslag på personlig assistans har ökat sedan 2019 vilken kan härledas till rättspraxis som har lett till något striktare bedömningar. Antalet ansökningar på personlig assistans för barn och ungdomar 0–21 år fördubblades mellan år 2022–2023 samtidigt som andelen avslag ökade marginellt. Att antalet ansökningar ökade antas bero på lagändringar inom assistans som trädde i kraft 2023, som bland annat handlade om schabloniserad föräldraansvar och ändringar kring de grundläggande behoven inom assistans.

Andelen avslag gällande bostad med särskild service för vuxna har ökat mellan 2022–2023. Andelen avslag ökade 17 % avseende barn och ungdomar och med 10 % avseende vuxna även om ansökningar var något färre till antalet under perioden. För att rätt till bostad med särskild service för vuxna ska föreligga ska den enskilde ha stort behov av hjälp med omvårdnad och personalnärvaro stora delar av dygnet. Har den enskilda endast behov av stöd i form av påminnelser och motivation, alltså ett begränsat behov av personalstöd, kan ansökan leda till ett avslag. Eftersom det för varje ansökan görs en individuell bedömning kan utfallet bero på att det individuella behovet just i dem ansökningarna inte bedömdes förutsatta bostad med särskild service för vuxna för att uppnå goda levnadsvillkor.

Covid-19 pandemin antas ha påverkat antalet ansökningar och intresset för vissa insatser samtidigt som det var flera som avvaktade med att ansöka om nya insatser. Flera ansökte om ledsagarservice utanför det egna hemmet vilket ledde till att andelen avslag ökade. Anledning till avslag antas bero på att de sökandes behov tillgodoseddes på annat sätt eller att den enskilde inte har behov av ledsagning för att uppnå goda levnadsvillkor. Under 2022 inkom det färre ansökningar på insatsen korttidsvistelse avseende barn och ungdomar. Detta ledde till färre avslag på insatsen än när antalet ansökningar var högre.

Nedan redovisas antalet ansökningar på LSS insatser under 2019–2023, antal bifall, avslag samt andel avslag.

Målgrupp	2019	2020	2021	2022	2023
Antal ansökningar 21+	279	340	360	431	367
Antal bifall 21 +	240	303	324	391	334
Antal avslag 21+	39	37	36	40	34
Andel avslag 21+	14%	11%	10%	9,3%	9,2%
Antal ansökningar 0-21	281	223	220	180	237
Antal bifall 0-21	254	198	202	170	211
Antal avslag 0-21	27	25	18	10	26
Andel avslag 0-21	9,6%	11,2 %	8,2 %	5,6%	11 %
Andel avslag i genomsnitt	11,8%	11,1 %	9,1 %	7,5%	10,1%

Förvaltningens slutsatser

Som Socialstyrelsens rapport visar varierar andelen beviljanden av LSS-insatser, tillgången till insatser mellan kommuner. Utredningen ”Hur ser det ut inom LSS i Österåker” visar att det är insatserna personlig assistans och bostad med särskild service för vuxna som oftast leder till ett avslag. Andelen avslag totalt minskade under år 2021–2022 och ökade igen år 2023. Ökningen härleds bland annat till ökat antal avslag gällande ansökningar på bostad med särskild service och att andelen avslag på personlig assistans ökade gällande barn. Ökad andel avslag gällande bostad med särskild service för vuxna antas bero på bedömningar av det individuella behovet i varje specifikt ärende och går därmed inte att förklara generellt.

Under 2023 trädde lagändringar i kraft gällande personlig assistans. Ändringarna gällde bland annat bedömning av föräldraansvar samt vissa grundläggande behov. Detta antas ha lett till att flera ansökningar inkom där utfallet blev delvis eller helt avslag.

Bedömningen om den enskilde har rätt till insatsen som den ansöker om består av flera delar som leder till den slutgiltiga beslutet. Beslut om avslag kan bero på att den enskilda inte ingår i personkretsen enligt LSS, saknar behov eller behovet inte är av den karaktären som lagstiftaren har avsatt för den specifika

insatsen. Domstolarna har i de flesta ärenden beslutat i enlighet med kommunens beslut. Utredning visar därmed att Österåkers kommun följer lagstiftningen, förarbeten och rättspraxis. Utredningen visar också att tillgången till insatser eller ekonomiskt läge inte har påverkat beslutsfattandet i Österåkers kommun.

Bilagor

1. Motion nr. 13/2023, 2023-12-11
2. Socialstyrelsens lägesrapport 2023
3. § 2:1 beslut att återremittera motion nr.13

Mona Bakhshi Poor
Socialdirektör

Åsa Lundgren
Biträdande socialdirektör

Katja Heljasvaara
Sakkunnig

Skickas till
Kommunstyrelsen

Digitala Signaturer